

Zondag 25 september 2011, 2^e zondag van de herfst
(slot van de vredesweek)

EERSTE LEZING Ezechiël 18, 1-4.25-32

TWEEDE LEZING Matteus 21, 23-32

PREEK

Gemeente van Christus, de vredesweek duurt een hele week, van zondag tot zondag en daarom hecht ik eraan twee vredeszondagen te vieren: aan het begin en aan het eind van de vredesweek. Maar zelfs met twee vredesdiensten heb ik nóg altijd een onbevredigd gevoel. Want vrede, daar zou het iedere week over moeten gaan. Het is de opdracht die Jezus aan zijn leerlingen geeft als zij worden uitgezonden. Uw eerste woord zal vrede zijn, zegt Hij tegen ze. Maar ondertussen is het met de vrede slecht gesteld. Het aantal democratieën in de wereld is in de minderheid, en de democratieën die er zijn staan onder druk. We hebben de afgelopen week in de Tweede Kamer een aanval op ons democratisch stelsel gezien. Natuurlijk is het de tijdgeest, een tijd van onbehagen, waarvan Wilders de vertolker is. Het gaat hem om de vrijheid, nl. dat iedereen kan uitmaken wat hij/zij doet en wat hij/zij zegt. Dat manifesteert hij ook zelf. Maar zomaar iets zeggen of zomaar iets doen, we komen hier in de kerk om te horen dat dat nou net niet kan. Ik hoop dat u mij goed begrijpt, het gaat mij niet om Wilders persoonlijk, die naam zou ik ook liever niet willen noemen, maar hij is wel een exponent van dat ultra liberale geluid. Zijn vertrek uit de VVD maakte dat al duidelijk, de partij waar vrijheid nog gepaard gaat aan democratie: de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, maar juist dat derde element, de democratie, waarbij je rekening moet houden met andere opvattingen, met minderheden ook, waar – als het goed is – niet zomaar de meerderheid beslist - heeft Wilders, de PVV, bewust achterwege gelaten. Geen democratie voor hem, zelfs zijn eigen partij is niet democratisch. Maar dat is voor ons in de kerk niet het belangrijkste, voor ons is belangrijker om te zien dat vrijheid, zijn sleutelwoord, geen Bijbels begrip is. Jawel, natuurlijk, het woord komt in de Bijbel wel voor, vele malen zelfs, Jesaja die de vrijheid van de gevangenen uitroept, Paulus die het heeft over de vrijheid van de kinderen van God. Maar in deze twee voorbeelden hoort u meteen dat het niet zomaar alleen over vrijheid gaat, een vrijheid waardoor je naar eigen believen alles je kunt doen of laten wat je wilt, maar dat de vrijheid, de Bijbelse vrijheid gebonden is; in de voorbeelden die ik noemde: bij Jesaja gericht op wie gevangen zitten, bij Paulus gegeven aan de kinderen van God, aan hen die uitvoering geven aan de wil van God. Het meest gelezen boek van Luther gaat over de vrijheid. Het boek heet Von der Freiheit eines Christenmenschen. Het is een polemieek met Erasmus, de grote humanist. Erasmus vond dat de mens vrij is, een vrije wil heeft en niet onderworpen is aan wat dan ook. Maar Luther bestrijdt dat te vuur en te zwaard. De mens is niet vrij, hij is met handen en voeten overal aan gebonden, maar alleen als hij zich bindt aan God, aan het Evangelie, dan is hij vrij. Dat is de vrijheid van een Christen. Het is een vrijheid in gebondenheid. Twee zinnestjes uit dat boek van Luther worden vaak aangehaald. Misschien dat u het mondeling en zo snel niet kunt volgen, maar ik noem het toch maar: twee parallelle zinnestjes:

een christen is in vrijheid heer van alle dingen en niemands onderdaan.

een christen is in dienstbaarheid knecht van alle dingen en ieders onderdaan. dus als christen ben je enerzijds absoluut vrij, niemands onderdaan, anderzijds ben je absoluut dienstbaar, als een knecht, in dienst van de mensen. Het is als met een kind dat helemaal vrij wordt opgevoed, geen normen en waarden leert, het kind zal totaal gedesorïenteerd raken en niet zelfstandig worden, want daarvoor heb je uitgangspunten nodig, binding.

Vrijheid is dus niet vrijheid blijheid, vrijheid is niet dat je zomaar alles kunt roepen en daarmee mensen of instituties naar hartelust kunt beschadigen. Vrijheid geeft juist verantwoordelijkheid, het is een vrijheid in gebondenheid. Een opdracht. Zoals ik uit Jesaja citeerde: de opdracht om gevangenen uit de gevangenis te bevrijden. Nu kan die gevangenis van alles zijn. Luther dacht bij gevangenschap vooral aan de gevangenschap van de katholieke kerk waarover hij een paar maanden eerder dan het traktaat over de Vrijheid van een Christen een vlammend geschrift het licht deed zien met de titel draagt: Die Babylonische Gefangenschaft der Kirche: de Babylonische gevangenschap van de kerk, die dramatische periode die bijna het Oude Testament kleurt. Maar er zijn veel meer situaties van gevangenschap: letterlijk opsluiting, maar ook dat door opvattingen, omstandigheden waardoor mensen worden klemgezet, vernederd. De gevangenschap kan zijn dat een depressie waardoor je niet tot leven komt, of omdat je altijd wordt achtervolgd omdat je iets verkeerd hebt gedaan: eens een dief altijd een dief, dat je als pedoseksueel voortdurend achtervolgd kunt worden, of omdat je wordt vastgepind op je herkomst, een Marokkanen en gegeneraliseerd wordt dat Marokkanen mindere mensen of crimineel. Dat is helaas niet iets nieuws. In het Israël van de Bijbel was dat ook zo, je werd vastgepind op je verleden, nog niet eens alleen op je eigen verleden, maar kreeg je de schuld van je voorgelacht op je gedrukt. Het was zelfs een gezegde, een spreekwoord: als je ouders onrijpe druiven hebben gegeten, hebben de kinderen stroeve tanden. Dus de zonden van de ouders zouden op hun kinderen neerkomen. Nee, laat God de profeet zeggen, je mag niemand vanwege zijn of haar ouders veroordelen, Ik neem het voor ze op: mijn kinderen zijn het. En nooit meer mag iemand zulke spreekwoorden in de mond nemen.. En dan volgt er een merkwaardig zinnetje: alleen wie zondigt zal sterven. Ik had dat zinnetje er natuurlijk uit moeten knippen, want wat een misverstand is dat. Daar kan ik in de gauwigheid niets over zeggen. Want u weet wel, dat dat helemaal niet klopt. Dat iemand die zondigt daardoor doodgaat dat iemand die rechtvaardig is, voor altijd blijft leven. Het is, als je om je heen kijkt misschien wel omgekeerd. Als ik er dan toch iets zeg, dan kan ik dat toch wel kort doen. Het is natuurlijk niet letter bedoeld. Het gaat veel dieper, het heeft veel meer waarde. Wat hier staat uitgeschreven is Psalm 1, de eerste van de Psalmen, daar staat het allemaal in: het onrecht verwaait als kaf, maar alles wat rechtvaardig is, op het licht is geënt, dat houdt stand houdt, want er is een toekomst en die toekomst is voor de gevangenen die worden vrijgelaten. Dat is het recht en het recht is niet voor de beul, de armen zullen het land bezitten en het zal aan de meedogenloze rijken worden ontnomen.. Kijk, zegt Jezus tegen de hogepriesteres en oudsten van het volk, die voor hem staan en willen weten waar hij zijn gezag nou eigenlijk aan ontleend, wie hem de bevoegdheid heeft gegeven om zo vrijmoedig over God te spreken. Jezus heeft ze geen antwoord gegeven, maar heeft op zijn beurt aan hen een vraag gesteld, waarna Hij meteen weer een van zijn verhaaltje vertelt. Een gelijkenis. Van twee kinderen, Wie doet de wil van zijn vader? De jongen die nee zei, maar ja deed. Natuurlijk is dubbel ja, is natuurlijk prettiger, maar Jezus wil ermee zeggen, dat het er op aan komt wat je doet, ja zelfs hoeren en tollenaars die geen enkel aanzien hadden, maar zij zijn dan toch maar naar Johannes gegaan en zullen zich hebben laten dopen, dwz hebben gebroken met hun oude bestaan. Het is dus mogelijk om voor iets anders te kiezen. Dat is de hoop waar wij de wereld mee ingaan. Want 'wij weten waartoe wij zijn gemaakt, wij hebben verantwoordelijkheid voor deze aarde', amen.

